

החוק, אך אינו מתעלם גם מן העובדה כי -

סודיות

בתשלום 12.5% דמי ניהול, ומשרד הפיתוח שילם ללא וזיכוח.

עבודות הבנייה באילת נמסרו ללא מיכרו. הקבלנים המעטים שזכו לעבודה, נהנו ממנה כראוי. המשרד לא טרח לבדוק את חשבוניתיהם, סמך על הגינותם. את התוצאה מדגימה בניית המזח במקום. לעבודה הוקצבו 30 אלף ל"י, אך עד היום הוצאו למטרה זו 70 אלף ל"י. הדרך היתה פשוטה: באין עליו כל פיקוח, הכניס הקבלן לחשבונית הוצאות, למשל, גם סכום גדול ככל האפשר של הוצאותיו האישיות. והדבר היה כדאי לו פעמיים: מלבד החזרת הסכום, קיבל גם 12.5% קומיסיון על הוצאות אלה, כפי ש- קיבל על כל עבודה.

חברה מסוימת קיבלה יום אחד ממשרד הפיתוח סכום של 20 אלף ל"י, לפיתוח חבל סדום. הכסף נלקח, אך החברה לא הוקמה עד היום. וממילא לא נערך אתה כל חוזה על שימוש בכסף והחזרתו. דב יוסף סמך על מנהליה שימצאו בעצמם שימוש מתאים לכסף.

משרד התחבורה מסר לקבלן את עבודת הקמת גשר על הירקון, עליו תעבור מסילת הרכבת החדשה מתל-אביב לחיפה. ה- קבלן הבטיח כי יש לו כל הצידוד הדרוש ל- ביצוע העבודה. אולם התברר שצידוד זה לא היה ברשותו. הציע הקבלן: אם אין הצידוד הדרוש לעבודה, הבה נתאים את העבודה לצידוד. אלא שתוקי הטבע סירבו להיענות לתנופה החלוצית. עמודי הבטון שניסה הקבלן לצקת כתחליף לעמודי הברזל לא יכלו למלא את תפקידם. 18 אלף ל"י ששולמו לקבלן במזר- מנים וכמות גדולה של חומרי בניין ירדו לטמיון. במקום אחר, היה הקבלן נתבע לדין על תשלום פיצויים. לא כן במדינת ישראל.

מעט אודות אבא

הסערה סביב חושיסטאן שקטה בי רגע בו הכריז אבא חושי באורח דרמטי כי מסר את העניין לטיפולו של מבקר המדינה. הוא ידע שאין אמצעי נוח ובטוח יותר מזה. ואמנם, הדו"ח כולל כמה הערות חריגות ביותר על יחסו של שליט חושיסטאן ל- חוק. אך ההערות מעטות, טובעות בים ער- פילי של נוסחות כלליות והערות תחוקתיות.

מקורם של חלק לא קטן מהליקויים והפגיעות הוא יחסם האדיש של רבים מראשי הרשויות המקומיות כלפי החוק: גוברת ר- הולכת אצלם המגמה שלא לוותר על ביצוע פעולות... אף על פי שהחוק הקיים אינו מיפה את כוחן של הרשויות לבצע פעולות כאלה, אז שהפעולות אף נוגדות את החוק.

על אבא חושי כתב המבקר בפירושו, כי הוא המשיך בגביית "תרומות" לקרן ראש העיר, אף על פי שנדחתה במפורש הצעתו לתת בסיס חוקי ל"תרומות" אלה. "לשיטת הגבייה של 'תרומות' אין בסיס חוקי כל- שה... מן הצורך לחולל מגישה זו. לעתים עלולה היא להביא לידי עבירות על החוק מתוך מניעים בלתי-הוריים".

וזאת קובע המבקר על פרשת המכור- ניות, שהועלתה אף היא על-ידי העולם הזה: "הביקורת העלתה שבפירולית חיפה... קיימות מכוניות שבאופן רשמי נרכשו על-ידי הרשות ונרשמו על שמה, אך למעשה הן נועדו מלכתחילה לשימושם הבלעדי של עובדי הרשות ועתידות לעבור לבעלותם... הן נמסרות ל- פקידים לצמיחות, גם אם הפקיד פרש ממשרדו ומתפטר. יש להימנע בהחלט מדרך זו, משום חשש שישמש המכוניות על שם הר- כוש אינו בא אלא כדי לשחרר את המכוניות מחובת תשלום מכס ומס קניית".

הסיכויים שמישהו ישלם לב להערות אלה היו קלושים ביותר.

מה הזדה?

מה קרים אזה הם רק טיפות אחדות מן הים הגדול שהעלה המבקר בדו"ח. אולם גם הדו"ח עצמו העלה רק טיפות מן הים הגדול של הבי-בו, השחיתות והמעילות ב- משרדי ממשלה רבים.

אלם הביבוב, השחיתות והמעילות לא ייעלמו בגלל אבא חושי. הגוערת ברכות של ה- מבקר ומניפות בנוסח "פיה" ו" תופעה אר- פינית בדו"ח היא ההעלמה המוחלטת של שמות כל הפרטים והחברות המואשמים ב- עבירות על כללי המוסר הציבורי ואפילו על כללי החוק.

בעדינות זו אין לנצח את גסותה של ה- שחיתות. המבקר אינו יכול להשאיר מלאכה זו לאנשים מרטיים. עליו להקצוע בעצמו את הורסי המדינה אל עמוד הקלון.

תקציב השיטף של הקונסוליה הכללית ב- ניר-יורק.

אם נדמה היה שקשה לבזבז יותר מ- כפי שביבובו בסעיפים הקודמים, הרי הם הצליחו להפוך גם את הביבוב עצמו למקור של ביבוב נוסף. בכל פעם שהתחשק למישהו מהפקידים הקובעים לטייל, הוא קבע שעליו לערוך ביקורת בכמה מבירות העולם. המ- בקר המתון כמעט יוצא מכליו בנקודה זו: "כצעד ראשון יש להפסיק את הביקורים... הנעשים למטרה זו רק למראית עין. ביקורים קצרים ומקריים - אך יקרים - אלה... מביאים תוצאה חיובית מעטה או אין להם כל תוצאה חיובית, ולמעשה עלילים הם לג- רום נזק ודמוראליזציה".

עסק לא מזופת

משרד העבודה עבר קשה לספק חומר למבקר. עזרו לו לא מעט הקבלנים ש- התייצבו בשורה הראשונה של בוני המדינה וסוללי כבישים. די לחשב כמה מרווח קבלן על סלילת קילומטר אחד.

על בניית כביש באורך זה, באזור נמל הקישון, נחתם חוזה בין משרד העבודה ל- בין קבלן. הוא היה צריך לסיים את העבודה תוך ארבעה חודשים, אך במקום זה סיים אותה כעבור שמונה חודשים. אז שולם לו שכרו: 22 אלף ל"י. אך למרות השהות ה- ארוכה, לא נתפנו מהנדסי משרד העבודה לב- דוק את טיב הכביש שנסלל. רק המבקר גילה

מבקר-המדינה מוזס - מעט שמות

במאות כי הקבלן החליט לא לבנות כביש מזופת. הוא כמעט ולא הכניס זפת לתערובת. בניגוד מפורש לחוזה.

קבלנים אחרים קיבלו על עצמם לפרק צריפים ולחלל מעבדות. היתה זאת מלאכה ששכרה בצידה, כי איש לא השגיח על כמות העץ המפורק. הנגרים עצמם לא היו, כמובן, מעץ. הם נענו לפירצה הקוראת.

היי דרומה!

יד יתהלל דובר כמפתח! לעגו לא פעם לשר הפיתוח דב יוסף, שהירבה לגלות אוצרות טבע דמיוניים ברחבי הארץ. עתה נתגלה כי יוסף לא רק דיבר - הוא גם ביזבז.

ארבעה מיליון ל"י הוקצבו לפיתוח מ- קורות מים בנגב. התפקיד נמסר למקורות, תמורת קומיסיון. לא נערכו הסכמים בכתב עם החברה, חשבוניות לא נבדקו והיא לא נדרשה להגיש הוכחות להוצאות הממשיות. על דעת עצמה חיבה מקורות את הממשלה

לא פעם נוצר בציבור הרשום כי במקום לרכוש ידידים ולהשפיע על אינהואר, שקרו שלחי המשרד לרכוש ויולות ולהשפיע על הממונים עליהם. קבע המבקר:

בשנים האחרונות נשלחו לעתים קרובות מישראל לחוץ-לארץ עובדים שמכמה בחינות אינם מתאימים לתפקידיהם - אנשים שאינם שולטים בשפת ארץ כהונתם, ואין להם הידיעות והנסיון הדרושים למילוי ה- תפקיד שהוטל עליהם.

בעבר נמצאו כמה עיתונאים חצופים שהתריעו על הביבוב הדמיוני בנציגות ה- חוץ של ישראל. מתוך חוסר אחריות ממל- כית מובהק, מצטרף אליהם המבקר בדו"ח. כבר בדו"ח הקודם התריע על כך ששלחי

העבודה לעגל הזהב אסורה בהחלט לפי חוקי משרד הדתות. דוגמה מובהקת היא שערוריית האגודה למען המקומות הקדושים. מטרתה הקדושה של האגודה היא לעורר את העם כולו להעריץ את המקומות הקדושים, לעלות אליהם לרגל ולתרום מכספם ביד רח- בה. מטרת אלה, וביחוד האחרונה, מסבירות מדוע נערך משך כל השנים האחרונות מיון סוער אחרי כל אבן או גבעה, שיכלו איכ- שהו להפוך למקום קדוש ומכנים.

לאגודה אין, כמובן, כל רוחצים. להיפך: משרד הדתות נאלץ להכניס לכסוי גרעונות האגודה הפרטית יותר מ-9000 ל"י, בהמלצתו של מנהלו הכללי שלמה זנוחיל כהנא. מנהל האגודה הפרטית, שלמה זנוחיל כהנא, קיבל הקצבה זאת בשמחה רבה.

אולם אם האגודה מפסידה, אין זה אומר שתבירה הפרטים חייבים להפסיד גם הם, בפרט כשיהודים תמימים מוכנים לתרום ל- מטרת הקדושה. כמה תרמו? קשה לדעת בדיוק. המספר היחיד הודאי, בלי עין הרע, הוא "ש"27 פינוקסי קבלות, הכוללים 1200 שוברות הכנסה, חסרים - וסיבת העלמם לא הובררה לא על-ידי האגודה ולא על-ידי משרד הדתות". רחמנא ליצלן.

כל ילד בארץ זוכר בשמחה ובגעגועים את שבתות המורים המרובות. המורים, כי זכור, טענו שגם הם צריכים לאכול סנדביץ בזמן ההפסקה הגדולה. מדו"ח המבקר, מתברר כי במקרים רבים לא היה זה אפילו חוסר כסף שעיצב את תשלום המשכורת. פשוט - הפקידים בירושלים היו עסוקים מדי בשחיית תה מכדי להעביר בזמן את המיסמכים הדרו- שים בשלבים השונים.

חשיבותה של ידיות

אין השקעה טובה מידיות - כל- מר מידיות עם מרכז ההשקעות. אלא שידיות זו לא הובנה כראוי על-ידי מבקר המדינה. ביקורתו נגד מוסד זה, שמטרתו להלכה היא סיוע למשקיעי הון חוץ, היא מן החריפות ביותר בדו"ח. לדוגמה:

עשרות בעלי הון העבירו ארצה מטבע זר בהתאם לערכו בשוק השחור. השרה ה- רשמית: פניה למרכז ההשקעות להרשות להם להביא סחורות, שמומנו כביכול בהון של עולים. לא היה כל חשש שמרכז ההש- קעות יבדוק את נכונות ההצהרה, אם המדובר בידיד אמיתי.

ידידים אמיתיים הורשו להביא אפילו סחורות שלא נכללו ברשימת המיזכרים, ש' מרכז ההשקעות רשאי לאשר את ייבואם.

סוחרים רבים הורשו להביא ארצה סחורה במיליוני דולרים, באמתלה שהיא מיועדת ליצוא חוץ, ומשותרת על כן מ- תשלום מכס ומסיים. הסחורה הסתננה, בעזרת ידידים, לשוק המקומי.

מעשה במרכז ההשקעות, שהורשה להביא ארצה 1300 ראשים למכוניות תפירה, שהיו מיועדים ברובם ליצוא. אחרי שתורכב- נה המכוניות בארץ, אגף היצוא אמר מראש כי אין סיכוי לייצא את המכוניות. אולם חתת- דעת זאת לא הבהילה את סגן מנהל חטיבת התעשייה: הוא המליץ בכל לבו על העיסקה. מסתבר כי מאחורי העניין עמד ראש טוב - לא דווקא של מכונית תפירה. המכוניות ה- מוגמרות שאייאפשר היה, כמובן, לייצא - כשם שאייאפשר היה לייצא את רוב מוצרי הארץ שנועדו כביכול ליצוא - נמכרו בשוק המקומי, במחירים לפי רוח הזמן.

צפורי דרוך

מדיניות החוץ של ישראל היא הכל - חוץ ממדיניות. במקום לגלות מעוף, דאג פקיד משרד החוץ לעוף במטוסים אל כל פינות העולם - ובלבד שהיה זה מקום שבו אפשר להוציא דמי ייצוג.